

VAN DER MIEDEN EN DE HEERLIJKHEID OPMEER

Alkmaar

De familie Van der Mieden is sinds 1608 in Alkmaar gevestigd, en leden van deze familie bekleedden sinds het einde van de 17^e eeuw overheidsfuncties in Alkmaar en omstreken. In 1762 verwierf mr. Adriaan van der Mieden de heerlijkheid Opmeer.

De eerste vermelding van de heerlijkheid Opmeer is die van een ruilakte tussen Jacoba van Beieren op 5 november 1429 met haar dienstman Aernt van Ghent, heer van Giessen, waarbij laatstgenoemde onder meer verlijd werd met de hoge en lage heerlijkheid van het schoutschap en schependom Opmeer. Aernt verkocht in 1434 de vrije heerlijkheid Opmeer aan Jan van Zwieten. De volgende heren van Opmeer waren achtereenvolgens Boudewijn van Zwieten, Jan II van Zwieten, Adriaan van Zwieten (bevestigd door Maximiliaan en Philips van Oostenrijk op 21 december 1484), Jan III van Zwieten (1486), Jan IV van Zwieten (1511-1526), Janna van Zwieten, dochter van Adriaan, gehuwd met Willem van der Coulster van Alkemade, Agatha van Alkemade, getrouwd met Jan van Culemborg, Florentina van Culemborg, getrouwd met Jan van Mathenes (tot 1619), Adriaan (tot 1622), Jan, Adriaan??? 1654, Ghysbert 1656-1670, Willem 1670-1673, en Florentina van Mathenes 1676, Isaac van Thyen 1688, Abraham van Thyen 1695, Isaac van Thyen 1725 en Johanna Benjamina van Thyen, huisvrouw van Jan Willem Hannes.

Isaac van Thyen vermaakt bij testament van 29 november 1762 de heerlijkheid aan zijn neef mr. Adriaan van der Mieden, president van het Hof van Holland.

Van der Mieden, heer van Opmeer

Het bezit van de heerlijkheid Opmeer ging vervolgens door erfenis over op zijn nakomelingen. Zijn betachterkleinzoon mr. Joan Pieter Frans van der Mieden (1836-1915) werd aldus op de zeer jeugdige leeftijd van elf jaar heer van Opmeer, nadat zijn vader – mr. George van der Mieden – op 20 september 1847 in Middelburg was overleden.

Zoals bekend, werden de heerlijkheden in feite opgeheven na de inwerkingtreding van de Grondwet van 1848 en de Provinciewet van 1850, waarbij de heerlijke rechten tot benoeming van overheidsfunctionarissen werden afgeschaft. Zo heeft Joan Pieter Frans nog maar drie jaren deze heerlijke rechten kunnen uitoefenen, zij het onder voogdij van zijn moeder, jonkvrouw Anna Elisabeth de Jonge, weduwe Van der Mieden. Na 1850 kon hij alleen nog de aan de voormalige heerlijkheid verbonden bijkomende rechten uitoefenen, zoals het jachtrecht en het visrecht.

Joan Pieter Frans trouwde in 1865 in Koudekerke met Anna Elisabeth Boogaert, en werd korte tijd later benoemd tot kantonrechter in Zaandam. In 1867 werd in Zaandam hun tweede kind geboren. Bij de aangifte van deze geboorte ging er van alles mis: als aangever staat vermeld “Jan Pieter Frans van der Mieden van Opmeer”, en als voornamen van de jonggeborene staan vermeld: ”Jan Pieter Frans van der Mieden”.

Joan Pieter Frans senior was er als jurist ongetwijfeld mee bekend, dat het niet toegestaan was om de naam van een heerlijkheid aan de geslachtsnaam toe te voegen. Dat was al in 1811 bepaald bij de invoering van de burgerlijke stand onder koning Lodewijk Napoleon, en later nog eens in 1838 vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek. Bovendien bestond er een circulaire van 1859 van de Minister van Justitie, waarin uitdrukkelijk werd bepaald, dat in officiële stukken de namen van heerlijkheden niet als deel van de geslachtsnaam mochten worden opgenomen.

Van der Mieden van Opmeer

Als rechthebbende op de voormalige heerlijkheid Opmeer noemde Joan Pieter Frans zich van der Mieden van Opmeer. Daar is op zichzelf niets tegen, maar onjuist was, dat hij deze naam liet vastleggen in de geboorteakte van zijn zoon. Merkwaardig is, dat hij in de akte uitdrukkelijk liet opnemen, dat zijn zoon “van der Mieden” zou moeten heten. Mogelijk speelde bij hem de gedachte, dat er maar één heer van Opmeer was. Maar helaas kwam de aanduiding “van der Mieden” bij de voornamen terecht, zodat de zoon in de burgerlijke stand te boek kwam te staan met de geslachtsnaam “van der Mieden van Opmeer”.

Bij de geboorte van zijn derde zoon Henri Paul in 1870 ging het iets anders. Hij kreeg als voornamen “Henri Paul” en als geslachtsnaam “van der Mieden van Opmeer”. Bij de geboorte van het vierde kind, Elisabeth Anna in 1885, herhaalde zich dit.

Adelsdiploma

Joan Pieter Frans maakte carrière, hij werd in 1872 benoemd tot kantonrechter in Alkmaar en in 1880 in Middelburg.

Bij Koninklijk Besluit (K.B.) van 14 juni 1902 werd hij verheven in de Nederlandse adel, op grond van zijn afstamming van een van de patricische regeringsgeslachten van de stad Alkmaar. In het K.B. en het bijbehorende adelsdiploma stond zijn geslachtsnaam uitdrukkelijk vermeld als zijnde “van der Mieden” zonder van Opmeer.

Kennelijk werd hij zich toen bewust van het feit, dat de toevoeging “van Opmeer” niet tot zijn geslachtsnaam behoorde. De inkt van het adelsdiploma, afgegeven in september 1902, was nauwelijks droog, toen jonkheer mr. Joan Pieter Frans zich op 18 oktober 1902 tot de rechtbank Haarlem wendde met het verzoek om de geboorteaktes van zijn beide zoons Jan Pieter Frans (geboren in 1867) en Henri Paul (geboren in 1870) te wijzigen, aldus dat daarin de naam van hun vader in plaats van Jan Pieter Frans van der Mieden van Opmeer zal worden gewijzigd in “Joan Pieter Frans van der Mieden, heer van Opmeer”.

De oudste zoon George Henri (1866) was reeds in 1885 overleden.

Bij beschikking van de rechtbank Haarlem van 25 oktober 1902 wordt het verzoek tot wijziging van de voornaam van de vader in de geboorteakten van de beide zoons toegewezen. Afgewezen wordt het verzoek om in die geboorteakten als geslachtsnaam van de vader op te nemen van der Mieden, heer van Opmeer. Dit is volgens de rechtbank in strijd met artikel 31 en artikel 17 van het Burgerlijk Wetboek. Immers in de geboorteakte van verzoeker staat zijn geslachtsnaam vermeld als Van der Mieden.

Vervolgens dient jonkheer Joan Pieter Frans een nieuw verzoek in bij de Rechtbank Haarlem op 1 november 1902. Hierin vraagt hij om de geboorteaktes van zijn zoons te wijzigen aldus, dat in plaats van de geslachtsnaam “van der Mieden van Opmeer” zal worden vermeld “Van der Mieden”. Verder vraagt hij om de voornamen van zijn tweede zoon te wijzigen, aldus dat in plaats van “Jan Pieter Frans van der Mieden” zal worden gelezen “Jan Pieter Frans”. Het is nooit de bedoeling geweest hem de naam “van der Mieden” als voornaam te geven, aldus het verzoekschrift. Dit verzoek wordt toegewezen bij beschikking van 7 november 1902. Sindsdien heten beide broers, jonkheer Jan Pieter Frans en jonkheer Henri Paul dus weer “van der Mieden”. Hun jongere zuster, jonkvrouw Elisabeth Anna, bleef “van der Mieden van Opmeer” heten. Jonkheer Jan Pieter Frans is in 1951 ongehuwd en zonder nageslacht overleden.

Henri Paul van der Mieden van Opmeer

Henri Paul is in 1895 in Middelburg getrouwd met Maria Adriana Snouck Hurgronje, en uit dit huwelijk waren drie kinderen geboren, de twee oudsten in Nederlandsch-Indië, de jongste in Middelburg. Zij droegen allen de naam “van der Mieden van Opmeer”, en zij behielden deze naam ook na de adelsverheffing van hun grootvader. De beschikking van de kantonrechter van 1902 had geen effect ten aanzien van deze voor 1902 geboren kinderen en hun nageslacht. Zij zijn dus tot de dag van vandaag “van der Mieden van Opmeer” blijven heten.

Jonkheer Henri Paul van der Mieden

Jonkheer Henri Paul werd na 1902 nog vader van een vierde kind, jonkheer Henri Paul (junior), geboren op 3 december in 1906 te Middelburg. Deze kreeg uiteraard de naam “van der Mieden”, en zijn nakomelingen heten nog steeds zo.

Jonkheer Henri Paul senior heeft in 1921 nog een verzoek gedaan aan de Hoge Raad van Adel om zijn geslachtsnaam Van der Mieden weer te mogen veranderen in Van der Mieden van Opmeer.

Hij geeft hierbij aan, dat hij van 1870 tot 1902 van der Mieden van Opmeer heeft geheten, en dat hij niet weet hoe het komt, dat zijn geslachtsnaam in 1902 is gewijzigd. Hij heeft overgelegd een geboorteakte, gedateerd 1894, waarin staat, dat zijn geslachtsnaam van der Mieden van Opmeer luidt.

De Raad heeft naar aanleiding van dit verzoek een volledig afschrift van de geboorteakte opgevraagd, en hieruit is gebleken, dat bij vonnis van de rechtbank Haarlem van 7 november 1902 is gelast, dat van zijn naam worden doorgehaald de woorden “van Opmeer”.

Op grond van een en ander heeft de Raad de minister geadviseerd om afwijzend te beschikken op het verzoek tot naamswijziging. Uit het verslag van de Raad blijkt ook, dat de rechtbank Haarlem de verbetering van de geboorteakte heeft gelast op verzoek van zijn vader (jhr. Joan Pieter Frans van der Mieden sr.)

Jhr. Henri Paul sr. en diens echtgenote Maria Adriana Snouck Hurgronje hielden desondanks de naam Van der Mieden van Opmeer aan.

Bergen/Vorchten, augustus/december 2014. Dolph Boddaert/OvdM.

Centraal Bureau voor Genealogie

Van der Mieden

- Wapen:* gedeeld: I in zilver een omgewende, rode leeuw; II doorsneden; a in rood drie gouden ruiten; b in groen een zilveren jachthoorn, goud geopend, gemond, beslagen en gesnoerd.
- Hartschild:* in goud een zwart Jeruzalemskruis.
- Helm:* halfaanzienend met een kroon van drie bladeren en twee parels.
- Helmteken:* de leeuw van het schild, uitkomend.
- Dekleden:* rechts rood, gevoerd van zilver; links rood, gevoerd van goud.
- Wapenspreuk:* VIRTUTE ET CONSTANTIA in zwarte letters op een wit lint.

Joan Pieter Frans van der Mieden

Geb. Middelburg 13 februari 1836, overl. Middelburg 23 augustus 1915, tr. Koudekerke 3 augustus 1865 Anna Elizabeth Boogaert.
 Bij K.B. d.d. 14 juni 1902, nr. 42, werd Joan Pieter Frans van der Mieden, heer van Opmeer, verheven in de Nederlandse adel.^{1,2}

Bron

1. CBG, Nederland's Adelsboek, jrg. 88, 1999, blz. 381.
2. CBG, De Nederlandse Adel, 1989, blz. 152.

Afbeelding: familiewapen Van der Mieden

Illustratie uit wapenregister van de Nederlandse adel/Hoge Raad van Adel 1814-2014 (23 juni 2014), officiële registertekening.

Wapenspreuk

VIRTUTE ET CONSTANTIA ('Door deugd en standvastigheid'), zwarte letters op een wit lint.

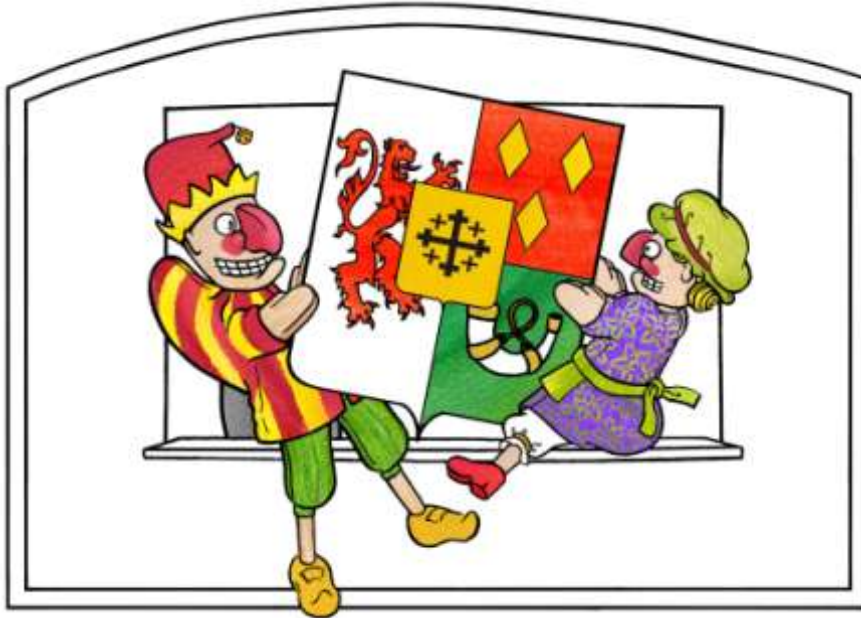
Zoek het verschil

Leeuw in schild kijkend naar links. Afbeelding (chromolitho?) is afkomstig van antiquariaat Bomberg. De maker is mogelijk J.B. Rietstap. Jaartal (?).

Verheffing Van der Mieden

Koninklijk Besluit, Schaumburg* (D), 14 juni 1902, nr. 42. Verheffing van Joan Pieter Frans van der Mieden (1836-1915), heer van Opmeer, kantonrechter te Middelburg, voorzitter college van regenten over het Huis van Bewaring, lid en secretaris Raden van Beroep voor de vermogens- en personele belastingen en lid plaatselijke commissie van toezicht op het lager onderwijs aldaar, wonende te Middelburg. Diploma afgegeven in september 1902. Verheffing op grond van zijn afstamming van 'een der patricische regeeringsgeslachten der stad Alkmaar'.

*Slot Schaumburg: neogotisch bouwwerk van de vorsten Waldeck-Pyrmont. Koningin Wilhelmina logeerde hier in 1902 een tijdlang om te herstellen van een ziekte.

Afbeelding: poppenkastetiket

Jan Klaassen en zijn vrouw Katrijn als schildhouders van het familiewapen van Poppenspe(e)lmuuseumdirecteur Otto van der Mieden. Illustratie: Elsje Zwart (2011).

Afbeelding: consumptiebon

'Wapengekletter en glaserinkel'. Gratis consumptiebon van het Poppenspe(e)lmuuseum met Jan Klaassen en Katrijn en het heraldisch familiewapen van poppenspeler en museumdirecteur Otto van der Mieden. Beschrijving wapenschild: gedeeld; in zilver een omgewende, rode leeuw met uitstekende tong; doorsneden; in rood drie gouden ruiten; in groen een zilveren jachthoorn, goud geopend (gemon), beslagen en gesnoerd. Hartschild: in goud een zwart Jeruzalemkruis.

Jan Klaassen en Katrijn

Jan Klaassen en Katrijn – de komische hoofdfiguren in de oud-Hollandse volkspoppenkast – zijn in de zeventiende eeuw ontstaan. Jan heeft een bochel, een grote rode neus en draagt een bont pak. Op zijn hoofd zit een puntmuts met een belletje. Aan de onderkant van zijn jasje zijn beentjes genaaid. Aan zijn voeten draagt hij klompen. Hij is niet op zijn mondje gevallen en zit vol humor. Zijn vrouw draagt een bloemetjesjurk en een schortje. Op haar hoofd zit een luifelmutsje. Katrijn en Jan zijn vaak aan het bakkeleien. Gelukkig maken ze het altijd weer goed met elkaar.

Citaat

Tekst uit 'van Adel', Nieuwsbrief van de Nederlandse Adelsvereniging, najaar 2014, pag. 10.

E.e.a. in het kader van het symposium 'Nederlandse adel 1814-2014, genealogie – heraldiek – iconografie'.

'... Al sinds de beginjaren worden in Nederland's Adelsboek fotoportretten van edelen opgenomen. Voor de oorlog zorgde dit nogal eens voor problemen, omdat de redactie geen plaats wenste in te ruimen voor wat zij 'hansworsten', 'janklaassens' en 'snobs' noemde ... Hoog tijd om eens nader te kijken naar de potrettradities binnen de Nederlandse adel in de negentiende en twintigste eeuw ...'.

Afbeeldingen: twee foto's en een portret

[1] Jhr. Joan Pieter Frans van der Mieden van Opmeer (Middelburg, 13 februari 1836 - Middelburg, 23 augustus 1915); [2] Jhr. Henri Paul van der Mieden (Zaandam, 18 december 1870 - 's-Gravenhage, 26 november 1951); [3] Jhr. Otto Johannes Ernst van der Mieden ('s-Gravenhage, 29 november 1945). Zoon van jhr. Henri Paul van der Mieden (Middelburg, 3 december 1906 - 's-Gravenhage, 26 januari 1997) en Wilhelmina Maria Berthe Lohmann (Keboemen/Kedoe – Gombong/Magelang, Midden-Java, 2 juni 1910 - Arnhem, 20 juli 2003). Kunstenaar: Hetty Paërl (Amsterdam, 2007) – acryl op linnen, 60 x 70 cm. Handpoppen en knuppel: L'Ateyer de Guignol (Lyon, 1990). Figuren: Guignol (Lyon) en Pulcinella – pop met zwart halfmasker (Napels).

1 2
3

Poppenspe(e)lmuseum ©

*Musée de Marionnettes et de Guignol Puppentheatermuseum Puppetry Museum
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL T: +31(0)578 - 63 13 29 F: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2*

*www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs www.poppenspel.info www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl
info@poppenspelmuseum.nl*